

Маршрути шиття

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної військової адміністрації
Обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеса Гончара

Маршрути шиття

До Всесвітнього дня вишиванки

Бібліографічний покажчик

Полтава – 2023

УДК 391.982:746.3
М 53

Укладач: *Ольга Пошибайло*

Маршрути шиття : до Всесвітнього дня вишиванки : бібліограф. показч. / Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара ; уклад. О. Пошибайло. – Полтава, 2023. – 44 с.

Українська вишиванка за останні кілька років зі складової культурної спадщини перетворилася на сучасний одяг, який є в гардеробі майже кожного українця. Для іноземців українська вишивана сорочка стала символом нашої країни, маркером прихильності до української нації.

Чим же насамперед є вишиванка для українця – оберегом, святинею, духом незламності, місточком між поколіннями чи красивим елементом одягу? Звернемося з вами до історії вишиванки – основних її етапів, кожен з яких – цікавий факт, який, можливо, відомий не всім.

Даний показчик адресований поціновувачам української вишивки, декоративно-прикладного мистецтва, майстриням вишивальницям та колегам бібліотекарям.

З М І С Т

<i>Передмова</i>	<i>С. 4-6</i>
<i>Українська вишиванка – історія та особливості</i>	<i>С. 7-12</i>
<i>Таємничі коди предків</i>	<i>С. 13-20</i>
<i>Енергія сакрального одягу</i>	<i>С. 20-24</i>
<i>Вишиванка - символом нескореності, сучасною зброєю та нерозривним зв'язком поколінь</i>	<i>С. 24-29</i>
<i>Традиції та особливості вишиванок у різних регіонах України</i>	<i>С. 30-38</i>
<i>7 причин носити вишитий одяг: українська вишиванка</i>	<i>С. 39-40</i>
<i>Цитати відомих людей про вишиванки</i>	<i>С. 40-41</i>

Передмова

Щороку в Україні у третій четвер травня відзначають День вишиванки. Цей день не передбачає особливої помпезності, хоча має надзвичайно глибокий контекст.

Здається, про вишивку ми знаємо все. І про символізм кольорів, де червоне – то любов, а чорне – то журба. Але чим більше вивчаєш український вишитий одяг, тим більше білих плям в історії вишивки виявляєш. Звернемося до історії вишиванки – основних її етапів, кожен з яких – цікавий факт, який, можливо, відомий не всім:

✚ Скіфи – прародителі вишивки.

Вишивкою, за свідченням Геродота, свій одяг оздоблювали ще скіфи. Знайдені на Черкащині срібні бляшки з фігурками чоловіків, датовані VI ст., при дослідженні показали ідентичність з вишивкою українського народного костюма XVIII-XIX ст.

✚ Найсильніший оберіг.

Перші вишиванки відігравали не стільки функцію одягу, як, за повір'ями, оберігали їх власників від зла. Саме тому сорочки оздоблювали візерунками на рукавах, комірах, подолі так, щоб малюнок торкався тіла. Для кожного ритуалу була особлива вишиванка. Дітям при народженні дарували вишиту сорочку, аби та оберігала їх від злих духів.

✚ Перша школа вишивки.

Першу школу вишивки в Київській Русі було створено ще в XI столітті. Її заснувала Анна, сестра Володимира Мономаха. У ній опановували мистецтво гаптування золотом і сріблом.

✚ Техніка хрестиком стала популярною лише у XIX ст.

До 1860 року популярними в Україні були низинка, верхоплут, козлик та інші види швів. Цікаво, але хрестик прийшов до українських вишивальниць із Європи. Популярністю та зацікавленістю вишивальниць різного віку техніка вишивки завдячує компанії «Товарищество Брокер і Ко», заснованій підприємцем Генрі Брокером. Цікавий факт: парфумоване мило, яке було одним із найбюджетніших товарів парфумерно-косметичних магазинів компанії, загортали у схеми-орнаменти вишивки хрестиком. Таке пакування, як і сам товар, було дуже популярним серед населення.

✚ Українські вишивальниці мають власне професійне свято.

Цікавий факт про вишиванку стосується дня 17 грудня, коли відзначається свято Варвари. Саме з цього дня дівчата розпочинали вечорниці, де разом вишивали. Тому якщо маєте в родині вишивальницю, то порадуйте її набором для вишивки або цікавою вишитою сорочкою саме перед новорічно-різдвяними святами. Якраз 17 грудня – ідеальна для цього нагода.

✚ Вишиванка не була повсякденним одягом українців.

Список цікавих фактів був би не повним, якби ми не згадали, що українці ніколи не носили вишиванок на щодень. У час, коли не було сучасних пральних засобів, пральних машин, а на створення однієї сорочки витрачалися місяці, дуже не практично було щодня красуватися у вишитій сорочці. Цікавим фактом є те,

що сорочки для буднів так і називалися «будинками». Вони зовсім нічим не прикрашалися.

✚ Нитки для вишиванок у техніці «білим по білому» готувались три роки.

Неймовірно цікавим є факт, що підготовку до вишивки рукодільниці Полтавщини, звідки походить унікальна техніка «білим по білому», розпочинали за 3 роки до початку створення візерунку. І виткати полотно було найпростішим завданням. Головним, цікавим і найдовготривалішим процесом ставало вибілювання ниток. Хімічних відбілювачів на кшталт сучасного хлору чи «Ванішу» не існувало. А хотілося ж отримати сліпучу білизну морозного візерунка. Тоді полтавські вишивальниці придумали цікаву річ: розстилати нитки на березі річок у найбільшу спеку. Так 4 стихії (вода-сонце-повітря-земля) заряджали нитки. Та й з практичної точки зору річка добре відбивала сонячні промені й пряжа природно вигорала до білосніжного відтінку.

✚ Дівчата навчались вишивати з 5 років.

Цікавий факт, що юна рукодільниця уже у 5 років уміла тримати голку з ниткою, оздоблювати одяг найпростішими швами.

✚ День Вишиванки відзначають у 60 країнах.

Цікаво, але виявляється флешмоби у вишиванках та марші популярні не лише в Україні, але і в 60 країнах, де присутня українська діаспора.

✚ Колір ниток для вишивки закріплювали тістом.

Цікавий факт: до появи штучних анілінових барвників вишивальниці використовували виключно природні фарби у вигляді відварів, настоянок із трав, кори, квітів, соку плодів. Наприклад, усі відтінки жовтого отримували із пшеничної соломи. Цікаво, що аби тон був золотим, ці нитки запікали у житньому тісті. Термічна обробка у поєднанні з опарою закваски фіксували відтінок на віки. Цікавий факт по українську вишивку писав журнал Vogue у 2015 році. Тоді українським орнаментам була присвячена ціла стаття. Цікаво, що сам вишитий одяг був названий трендом 2016 року. Нині українські мотиви, візерунки систематично використовують у своїх колекціях імениті дизайнери.

✚ Вишиванки мали розподіл за кольором.

Чорні вишиванки одягалися виключно чоловіками. Цікаво: сині вишиті сорочки були у гардеробі жінок, які не хотіли чи не могли народжувати, або маленьких дівчаток до 12 років.

✚ Вишиванка кожного регіону – унікальна.

Кожен регіон України має свої особливості вишиванок. Про їх розмаїття може свідчити лише перелік типових узорів волинського краю: хміль, лапатий хміль, хмелик, лапатий хмелик, виноград, ягідний хміль, хміль ягідки, хрести гречкою, хрести, безконечник, хрести повії, купчаті, кукурузка, огірочки на дві половинки, зірки, кошечки, сокирки, копита, копитка, розбиті хрести, хрести, сливочки, дубове листя, полоничник на дві половинки, полоничник хрещатий, полоничник тощо! І так – у кожній області.

Тому можна сказати, що кожен регіон України може похвалитися своїм унікальними вишиванками. Вони відрізняються фасонами, кольором, способом вишивання, орнаментом і візерунками.

Орнаменти – «списані» з природи.

Орнамент вишивок ділиться на три основні групи: абстрактний, рослинний і тваринний. Цікаво, що рослинний орнамент тепер можна зустріти не тільки в вишиванках, а і в колекціях іменитих дизайнерів, натхнених культурою і традиційним костюмом українського народу.

Найоригінальніша вишиванка.

Одна з найоригінальніших вишиванок – борщівська. Така сорочка розшита чорними нитками. Є легенда, що коли турки і татари знищили практично всіх чоловіків у Борщеві, жінки цього і сусідських поселень протягом декількох поколінь одягали саме такі чорно-білі сорочки в знак скорботи та печалі.

На противагу цьому стилю, є і вишивка «білим по білому». Це художній прийом, в якому рельєфний візерунок вишивки створює гру світла. На виході майстри отримують дуже тонку унікальну роботу.

Перший модник у вишиванці.

Ним був Іван Франко, який поєднав вишиванку з буденним одягом, а саме з піджаком. У такому вигляді письменник зображений на 20-гривневій купюрі.

Безмежний простір для творчості.

В Україні є близько сотні «вишивальних технік»! Серед найвідоміших технічних прийомів вишивання – гладь, хрестик, низь, мереження, бігунець, плетіння.

Символ кохання.

Сорочка (особливо чоловіча) – символ кохання й вірності. У давньому замовлянні говорилося: «Якою білою є сорочка на тілі, таким щоб і чоловік до жінки був». Кожна дівчина повинна була вишити сорочку своєму майбутньому чоловікові. І не просто так, а для того, щоб знати – вірний він їй чи ні.

Вишиваючи сорочку, дівчата нашіптували старовинне заклинання. Вважалося, якщо сорочка втратить свою білизну після чергового прання, отже, як кажуть в народі: «скочив чоловік у гречку». А ще розповідають, що чумаки довіряли прання своєї сорочки тільки одній дівчині. Інші жінки до такого сакрального ритуалу не допускалися. Так чумаки підтверджували вірність своїй коханій.

Першим ведучим, який з'явився у прямому ефірі у вишиванці, став Андрій Шевченко.

У вишиванці він відкрив телемарафон «Ніч виборів» на «5 каналі» ще у 2004 році. Згодом таку тенденцію підтримали й інші ведучі.

Українська вишиванка – модна в усьому світі.

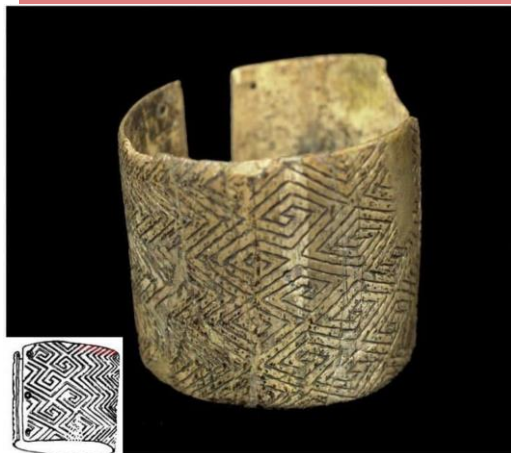
Наш національний етно-колерит продовжує надихати і закордонних дизайнерів, які створюють все нові й нові варіанти інтерпретацій традиційних українських візерунків.

Українська вишиванка – історія та особливості

Із прадавніх часів вишиванка була для українців не просто одягом. У ній були зашифровані сакральні символи, які зберігають історію народу, його ідентичність. Сьогодні вишивка – ніби стародавній літопис, через який можна доторкнутися до історії та культури кожного куточка України.

Хоча історикам не вдалося точно визначити час започаткування ремесла вишивання, в одному вони одноголосні: у добу палеоліту вишиванка вже була популярною та високо шанувалась серед наших пращурів.

Давньогрецький історик Геродот стверджував, що вишивка прикрашала одяг скіфів, які тривалий час мешкали на території сучасної України.

БРАСПЕТ ОРНАМЕНТОВАНИЙ З БИВНЯ МАМОНТА
20-18 тис. років тому пізній палеоліт. с. Мізин, Чернігівська обл.

BRACELET ORNAMENTED FROM MAMMONT'S TUSK.
20-18000 years ago. Late paleolith. Mizyn village. Chernigiv's'ka oblast.

Вишивка – найдавніший елемент культури, який передавався від покоління до покоління. Вишивка як код племені, народу, нації. Археологічні знахідки доби палеоліту, зокрема Мізина на Чернігівщині засвідчують наявність вишивки на теренах України. У похованнях перших століть нашої ери знайдено залишки вовняного одягу, оздобленого різнокольоровою вишивкою.

Найдавніша вишивка на території України з'явилася ще в добу палеоліту. Так, археологічні розкопки біля села Мізин, Чернігівської області виявили безліч

пам'яток, які засвідчили про існування розвинутої Мізинської культури. Найбільшою сенсацією став Мізинський браслет з бивня мамонта – це перший протосвастичний орнамент на планеті:

Згодом такі орнаменти почнуть з'являтися на одязі праукраїнців, а з часом і в українській вишивці:

Відома вишивка й в епоху пізнього неоліту – початку бронзового століття, серед племен Трипільської культури:

Серед найдавніших знахідок образотворчого мистецтва – речі із Мартинівського скарбу, датовані VI століттям, знайдені в Черкаській області біля села Мартинівка. Серед речей статуетки стародавніх жителів – чоловічки одягнені в довгі широкі сорочки з візерунчастою вишивкою на рівні грудей. Такий одяг 100 років тому носило українське селянство.

Серед інших знахідок – платівки із зображенням воїнів (подібні були знайдені на Балканах, і вважається, що їх туди завезли слов'яни з Подніпров'я). Вони настільки точні, що на одязі солдата можна розглянути найдрібніші деталі, аж до вишитих вставок.

Справжню сенсацію і безліч дискусій викликали антропоморфні фігурки, відлиті зі срібла, з позолоченими головами, руками й деталями одягу. Їх називають «мартинівськими танцюристами», а також «мартинівськими космонавтами».

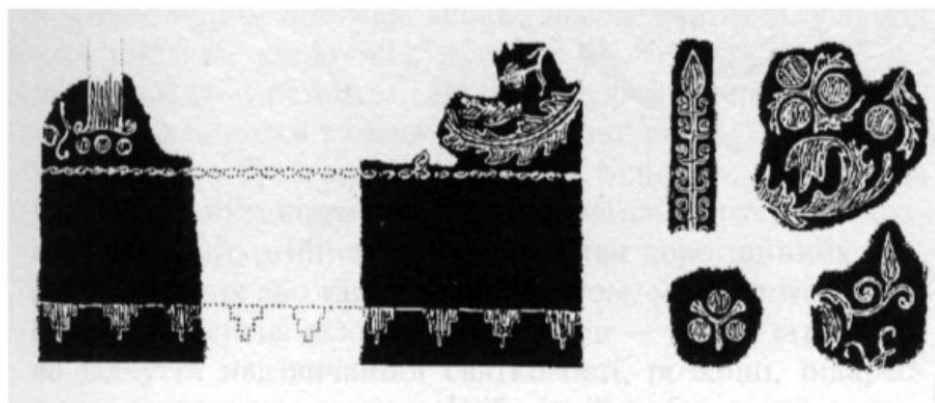
Чоловічки мають характерні довгі вуса та зачіски (довге волосся, вибрите чоло), зодягнені у вишиті сорочки з довгими рукавами й чоботи, завмерли у позах танцю, що нагадує гопак. На ліктях у них отвори – ймовірно, кріпилися до якоїсь основи або нашивалися як прикраси на одяг.

Легендарний «мартинівський космонавт» у вишиванці.

Національний костюм скіфів був щедро орнаментований золотими нашивками із зображеннями грифонів, левів, оленів, різноманітною аплікацією з кольорової шкіри, декоративними швами. Візерунок у вигляді смуг геометричного орнаменту розміщувався на краях коміра, подолу, рукавів, посередині спинки вбрання. Щедро оздоблювалися у скіфів і штани, їх розшивали орнаментами у вигляді завитків, кружечків, ромбів, зигзагів, спіралей. На чаші з Гайманової Могили (IV ст. н.е.) одяг скіфських царів оздоблено орнаментом у вигляді подвійних спіралей, а лампаси на штанах нагадують подвійні смуги безперервного ланцюга хвиль. На основі розкопок кургану Товста Могила було реконструйовано одяг, в якому рукава, комір прикрашені золотими нашивками із зображеннями грифона та лева, що роздирає лань.

Про високий рівень вишивального мистецтва свідчить одяг скіфо-сарматів, у якому вже проглядається соціально-економічне розшарування населення, що виявляється передусім у розкішності оздоблення золотим гаптуванням одягу багатих жінок і у скромності прикрашання звичайними намистинами – бідних. Особливо цікаві знахідки сарматського одягу виявлено в похованні кургану Сватова Лучка Луганської області, де знайдено залишки жіночого вбрання, пишно оздобленого вишивкою, бісером і дрібними намистинами. Сенсацією були розкопки Соколової Могили в селі Ковалівка Миколаївської області. Це одне з небагатьох не пограбованих поховань знатної сарматки, в якому було знайдено залишки золотого шитва на шовковій тканині пурпурного кольору.

Реконструкція орнаментів шитва.
Соколова Могила. I ст.н.е.

Соколова Могила – багате поховання представниці вищої сарматської знаті I ст. біля с. Ковалівка Миколаївського району Миколаївської обл. Здійснене на вершині кургану доби бронзи. Поховання супроводжувала велика кількість коштовних прикрас та предметів ритуального призначення. Серед них золоті намиста з коштовними каменями, сережки із гранатами, масивні золоті браслети, золоті фібули та каблучка, золоті нашивні платівки. Знайдені бронзове дзеркало зі срібною ручкою, опахала, срібний, бронзовий та складний посуд античного виробництва. Збереглися зразки шовкових тканин із золотим гаптуванням. Велика кількість амулетів указує на причетність небіжчиці до жрецького стану. Ряд предметів свідчить про широкі зв'язки Північного Причорномор'я з Єгиптом, Кавказом, Іраном, Індією та античними центрами Європи.

Відкрите у 1974 р. Г. Т. Ковпаненко. Матеріали з розкопок експонуються у Музеї історичних коштовностей України («Золотій кладовій») Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Вишивка датується I століттям до нашої ери і є найдавнішою з досі відомих. Реконструкція її композиції дає підставу говорити про наявність поряд з орнаментальним шитвом сюжетних зображень, які мали глибокий символічний зміст. Вони розміщувалися на одязі жриці, яка, очевидно, виконувала ритуальні обряди, найімовірніше обряд культу родючості. Вишивка виконана технікою золотого шитва «у прикрій». Золоті нитки викладались за формою візерунка і прикріплювались до тканини, ймовірно, жовтою ниткою, яка не збереглася. Надзвичайна виразність і ювелірна точність малюнка досягається завдяки тому, що кожний елемент узору окреслюється золотим контуром.

Важливим є і той факт, що техніка «в прикрій», використана на одязі жриці із Соколової Могили (I ст. н. е.), стала відомою у Візантії і Київській Русі лише у XII ст. Вишивка з поховання знатної сарматки відкриває й невідому техніку пряденого золота. Вона полягала в тому, що шовкова нитка була обпрядена вузькою стрічкою чистого золота, витки спіралі щільно находили один на одну, утворюючи нитку, яка здається суцільно золотою. Вишивка з поховання Соколова Могила – цінне джерело для дослідження найдавнішого золотого шитва, адже

вона демонструє високопрофесійне мистецтво майстрів з розвинутим відчуттям орнаменту, які оволоділи досконалими художньо-образними засобами вираження. Ця вишивка, що вирізняється високим рівнем художньої майстерності, наводить на думку про тривалий попередній етап розвитку.

Вишивка була відома і в давньому Єгипті, про що свідчать давні артефакти, які зберігаються в музеї Ашмоліан у Великобританії – це рештки текстилю мамлюків, які у 1250 році захопили Єгипет і до 1517 року володіли ним. Першим правителем мамлюків був черкес Баркука. Офіційна наука стверджує, що вони були ісламського походження, однак це не так. Мамлюки – каста воїнів індійсько-іранського походження, які були осколком кипчаків-половців з Північного Причорномор'я і прийшли в Єгипет, Північну Африку (амазиги-бербери) разом із сакко-скіфською навалою. Символи текстилю дуже нагадують слов'янську вишивку, зокрема численні мізинські взори, сварги і свастики, ромби, безкінечники, алатирі – чесно кажучи, можна було б подумати, що це не з Єгипту, а давньоукраїнська вишивка Буковини чи Закарпаття:

Слов'яни Київської Русі теж носили вишитий одяг. Про це свідчать зображення на знайдених археологами давньоруських браслетах-наручах, призначених, імовірно, для обрядів та ініціацій. На одному з них відтворено гусяра й танцюриста в сорочках, вишитих геометричним орнаментом:

В орнаментах улюбленими були різноманітні мотиви солярних знаків у вигляді чотири-, шести-, восьмипелюсткових розеток, які символізували небосхили та виражали ідею сонця. Побутування геометричного орнаменту доводить, що глибина народної пам'яті вимірюється тисячоліттями, і з плином

часу символіка мотивів поступово втрачається, залишається тільки зовнішня форма, і орнамент стає прикрасою.

В Іпатіївському літописі 1252 року повідомляється, що князь Данило Галицький під час однієї з високих зустрічей був зодягнений у обшитий мережками кожух.

Вишивання, ткацтво вважалися однією з найбільш шанованих професій: у XI ст. в Київській Русі існувала вишивальна школа, організована сестрою Володимира Мономаха – Ганкою, де дівчата вчилися гаптувати золотом і сріблом:

Фрагмент стародавньої вишивки Київського часу. Шаргородський некрополь.

Про українські вишиванки згадують іноземні мандрівники XVI-XIX ст. Збереглися вишиванки козацьких часів XVII-XVIII ст. У XVI-XVIII ст. центрами вишивання були Качанівка на Чернігівщині, Григорівка на Київщині, Велика Бурімка на Черкащині та інші. Цікаво, що язичницька вишивка донині зустрічається на іконах XV і пізніших століть.

На жаль, роки Другої світової війни опинилися фатальними для багатьох творів мистецтва: нацистські і більшовицькі загарбники вивозили музейні експонати та приватні колекції не тільки при нападі на землі своїх супротивників, але і при відступі. А що вивезти не встигли або не змогли – знищували вогнем, розстрілюючи, підриваючи разом з будівлями. Така доля не оминула багатьох екземплярів українського образотворчого мистецтва, в тому числі екземлярів давньої вишивки.

Таємничі коди предків

Якими різноманітними є сучасні вишиванки: однотонні та різнобарвні, багаті та ніжні, вишиті квітами та геометричним візерунками... Та чи знаємо ми, що за узори насправді прикрашають наш одяг, якими древніми є їхні основи, що вони означають та чому виглядають саме так.

Яка сакральна геометрія захована у скарбах бабусиних скринь? Це ж не просто кола, ромби, гілки і спіралі, ці фігури створювались десятки століть тому як унікальні символи. У часи, коли наші предки володіли магічним зв'язком зі світом Природи: рослин, тварин, небесних світил. Символами Сонця, Землі, Всесвіту, Роду вони малювали свою долю, відтворюючи їх на полотні, виписуючи таємничі древні знаки як заклинання, як обереги, як коди свого роду.

Цікаво, що тоді жінки не копіювали чужі узори, не відшивали їх з інших виробів чи схем. Їх роботи були індивідуальними. Жінка володіла «мовою» орнаментального письма, де через кольори, лінії, візерунки створювала абсолютно унікальну річ, закодовану на добру долю для себе, чи рідної людини. А от відшити чужий узор для сорочки, наприклад, означало взяти на себе чужу долю.

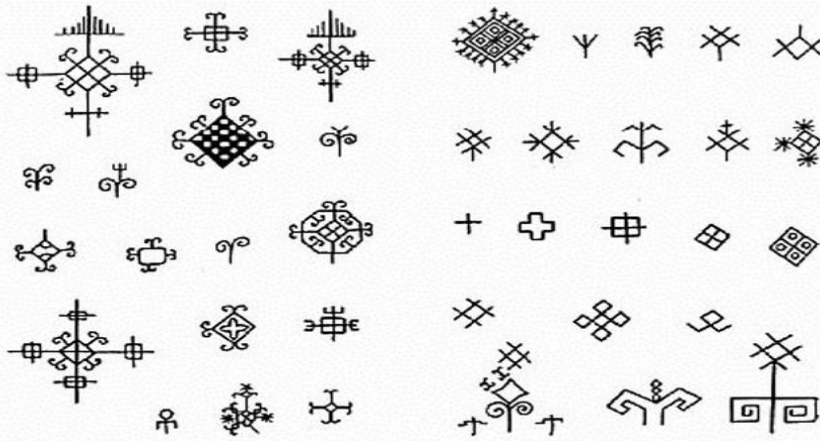
Вишивання не було роботою чи наукою, швидше магією, вмінням передати своє світовідчуття, свою внутрішню енергію, закодувавши її на полотні. Дивовижно, та зауважте, що саме слово «вишивка» походить від «вишній», божественний і перекладається на грецьку як «космос».

Характерна ознака стародавньої вишивки – її лаконічна довершеність. Тут нема нічого зайвого, кожна деталь не випадкова. Узори вишивок – це особливі письмена. Не дарма на Гуцульщині серед вишивальниць заведено було говорити: «Я таку сорочку випишу». Тому зображення тварин, людей, зірок, рослин тощо, були «виписані» в орнаментах.

«Сорочка складалася із **шести** чотирикутників різної величини, і якщо б виміряти їхнє співвідношення, то в ідеалі ми отримали б золоту пропорцію. Ці чотирикутники з'єднувались між собою за допомогою хрестиків, вишитих, як правило, чорними нитками: аби жодна стороння енергія не могла крізь шви проникнути до людського тіла, бо хрест своєю енергією «розтинає», знищує негативну енергію, а чорний колір її поглинає.

Низом, на грудях і на рукавах вишивалися священні коди сили: для маленьких діток вони кодувались переважно у рослинних орнаментах, що символізували дерево життя, у зірочках-оберегах, у простих хвилястих лініях з точками, що символізували первинні сили природи – воду і вогонь».

Ці сакральні коди переносили ніжні жіночі руки на біле полотно. З давніх віків, з роду в рід і до сьогодні. Так була відтворена і збережена священна сила роду, енергії природи і божественне начало. Тому так шанують українці вишиванку, одягають її, пишаються нею у всі часи.

Коло

Відомо, що найбільш древніми є прості геометричні орнаменти. Коло є одним із початкових. Як символ сонця воно походить із язичницької релігії, де означає божественну, життєдайну енергію. Коло – це також безперервність буття і вічність. Загалом цей символ, що може відтворюватись у багатьох варіаціях, має чи не найбільше різноманітних значень. Круг із крапкою всередині є центром світобудови, в українській символіці – це також символ сонця. Круг як символ божественної чистоти для нас – це вінок нареченої. Коло як сонце із променями, що виходять назовні, дарує силу та енергію. Водночас промені, обернуті всередину – навпаки забирають енергію, таке коло може символізувати пустоту.

«Чистий» символ кола нечасто можна зустріти саме у вишивці (більше на дерев'яних виробах чи у писанках), та він завжди присутній у поєднанні з іншими фігурами, як елемент складнішого візерунку. Круг можна розпізнати у Дереві життя, зокрема на весільних рушниках.

Квадрат

Ця фігура є однією із центральних в орнаментах багатьох культур. Вона символізує досконалість, гармонію, порядок. Перехрещений квадрат, який часто вишивають зокрема на чоловічих сорочках, означає «земне поле». Квадрат в українській традиції є одним із символів землі. Ідея цієї фігури – у розмежуванні простору, виділенні якоїсь частини (поля). Духовно квадрат символізує Матерію, як коло – символ досконалості – дух. Тобто, квадрат протилежний до кола. Квадрат –

знак особливого числа 4, яке українці розуміли як символ першоелементів. Це чотири точки земної кулі: сторони світу; пори року; життєві цикли; частини доби.

Квадрати на вишивках можна зустріти розташованими у ряд в стрічкових композиціях, також як частини складніших елементів.

Світове дерево

Його ще називають Деревом життя. Цей символ зустрічається у мистецтві тих народів, модель світобудови яких містить три складових: підземне царство, земний світ і небесне царство. Дерево зображає: корінням – минуле, стовбуром – сучасне, кроною – майбутнє. В українській вишивці цей символ можна впізнати не лише у розгалуженому дереві (яке є як симетричним так і асиметричним), а й у колоску, снопі, гілці, навіть виноградній лозі. У ньому

водночас закладено істину єднання трьох світів та образ роду, продовження життя. Зустрічаються складніші композиції, де мотив дерева замінює жіночий образ. Жінка із піднятими руками – це Велика Богиня або Праматір, яка є втіленням самого життя.

Узори зі Світовим деревом найбільше пасували великим вишитим рушникам. Розмірами у 3-4 метри, вони прикрашали оселі та храми. (Найбільш поширеними були у Центральній Україні).

Ромб

Ромб є архаїчним знаком. Його пов'язують із плодючістю людини і землі. Основою розшифрування значення символу є чоловіче та жіноче начало. Він складається з двох трикутників. Та найцікавіше те, що в праукраїнському розумінні три кути ромба тримає жінка (як три кути оселі), а лише четвертий – чоловік, який завершує цілісність. Ромб (із крапкою посередині) є символом засіяного поля, яке мало надзвичайно велике значення для наших предків, означало

достаток і добробут.

Ромб, або як його ще називають, Трипільський квадрат – це також образ борони – інструмента, що готує землю до засіву. Крім простого ромба на українській вишивці дуже часто зустрічається ромб з гачками (вусиками). Цей знак називають «жаба» і символізує він плодючість. Адже ця тварина у давніх віруваннях пов'язувалась із небесною вологою, яка дає життя.

Ромбоподібні узори вишивали на весільних рушниках та на весільному одязі молодої. Одяг із вишитими ромбами молода жінка, завагітнівши, мала носити аж до народження дитини. Адже цей символ слугував сильним оберегом.

Трикутник

У давніх віруваннях це символ вузької брами, що веде до вічного життя. Символ єдності трьох світів: земного або явного, підземного або невидимого, небесного або духовного. Це три стихії – вода, вогонь та повітря. Три рівні буття, тривимірність світу, Свята Трійця у пізнішій християнській релігії – про значення числа 3, яке відображає трикутник, нам відомо багато. Символ трикутника здавна асоціюється зі стихією Вогню. Деякі дослідники вважають

сучасною варіацією трикутника знак тризуб.

Трикутники, що доторкаються вершинами один до одного, нагадуючи «пісочний годинник», символізують Світ та Антисвіт. А місце їх дотику є своєрідним місцем переходу із одного світу до іншого. Інколи між трикутниками зображають лінію, що зветься «Кільцем Великого Світіння», яка символізує дзеркало, де один світ віддзеркалюється в іншому і навпаки. Такий символ часто прикрашає вишиті рушники Середньої Наддніпрянщини та Слобожанщини.

Шеврони

На старовинних українських вишивках ми бачимо подібні до трикутника фігури – шеврони – це ті ж трикутники, які не мають основи (незамкнуті). Ті з них, які обернуті вершиною вниз, означають жіночу, або матеріальну сутність, вершиною вгору – чоловічу, духовну.

Шеврони з направленою вниз вершиною порівнюють з жіночим лоном, вмістилищем, у якому зароджується і виношується нове життя.

Лінійний орнамент із шевронів виглядає як зубчастий узор, ламана стрічка з ритмічним чергуванням. Шеврон із точкою перетину ліній вгорі вважається одним із найдавніших орнаментальних знаків, що зустрічався ще у малюнках палеоліту і означав гору або землю. Давні зразки вишитих рушників із символами шевронів були знайдені зокрема на Чернігівщині.

Спіраль

Хвилясті лінії, сигми, зигзаги пов'язують із водою. Дослідники давньої символіки відзначають, що малюнок вертикально розташованих паралельних зигзагів позначав дощ, що падає зверху, а горизонтальні зигзагоподібні або прямі лінії могли символізувати небесну вологу. Фігура спіралі також означала плинність часу та циклічний рух сонячного диска. У спіралі наші предки бачили схематичне зображення еволюції Всесвіту, його безкінечності. Навіть

структура людського ДНК подібна до схеми цього орнаменту: адже у кожній клітині безперервно відбувається плин енергій життя.

На давніх зразках зустрічався символ так званої трипільської спіралі – у вигляді кола чи півкола що поступово збільшується у діаметрі.

Хрест

Хрест (зокрема різні його модифікації) – один із найпоширеніших знаків у світовій культурі загалом. Він багатогранний і невичерпний та, на відміну від кола і квадрата, символізує ідею центричності, а не розмежування простору.

Цікаво, що прямий хрест – це символ Сонця, Творця, чоловічого начала. Косий хрест – уособлення жіночого начала, Місяця. Накладання цих двох фігур дає подвійний хрест, або 8-променеву зірку – символ

об'єднання двох начал. Відомо, що ще у дохристиянські часи хрест служив оберегом від злих духів. Перехрещення двох ліній символізувало зустріч Земного з Небесним. Хрест означає також гармонію чотирьох стихій: вогню, води, землі і повітря. Хрест у колі – астрологічний символ Землі.

Сварга

Відомий під назвою свастика – це той самий хрест, але у русі. Символ сонячного культу, в магічну силу якого вірили усі древні народи. В давніх українців він асоціювався із силою домашнього вогнища, родинним щастям. Сварга може бути ліво- та правосторонньою. Лише остання означає рух за сонцем. Сварга, повернута проти годинникової стрілки, вважалася символом берегового духовного полум'я, а за годинниковою стрілкою – символом

родинного вогнища.

Досить частим в українському вишиванні (особливо на Правобережжі) є мотив так званої повної сварги (накладання лівооберненої свастики на правообернену). В народі його ще називають круторіжки. Це символ гармонії, створений двома врівноважуючими потоками. В українській вишивці він відомий ще як «колядник», знак єднання із мудрістю предків. Сварга – давній, енергетично дуже сильний знак.

Ключі

Вишивальниці різних регіонів України називають цей символ по-різному: на Поділлі кажуть «песики», на Наддніпрянщині «ключі», в інших місцях «вужі», «s-мотиви». За формою цей знак – половина свастики, візуально – половина вісімки (8). Тому йому приписують трактування як «шлях до досконалості». Символ S – хвиляста лінія. Це знак земних «важких» вод (відмінних від небесних), материнської вологи Землі. Знак води, яка

дає життя урожаю. Одяг із «ключовими» символами здатен оберігати енергетику людини від негативних впливів. Дослідники кажуть, що у давнину для нашого народу символ сигма означав зміну, яка асоціюється з водою. Змій як охоронець підземного світу символізував чоловічу сутність, родючість і запліднення. Він являвся в образі блискавки на дощовому небі. Край подолу жіночих сорочок вишивали рядами сигм, що своєю силою оберігали материнську сутність.

Повна рожка

Рожечка, або восьмипроменева зірка утворюється накладанням прямого хреста (символ чоловічого начала, Сонця) і косого хреста (символ жіночого начала, Місяця). Поєднання цих двох сутностей закономірно дає життя усьому. Повну рожу називають також Зіркою Матері. Саме такий символ ми часто бачимо на іконах Богородиці.

Восьмикутна зірка – один із найпопулярніших геометричних мотивів в українській вишивці. 8 – не випадкове число. Біофізики кажуть, що саме така зірка – октаедрон – зображає модель побудови енергетичного поля довкола будь-якого живого організму. Людська зигота після поділу має саме 8 клітин, 8 енергетичних потоків, які надалі формують фізичну і духовну основу ембріона.

Кривий танець

Знак, який ще називають безконечником і меандром. Остання назва грецька і походить від місцевої ріки Меандр. Та вченими доведено використання цього символу на території України ще 20 тис. років тому. В давній українській символіці його більш м'які вигини асоціюють з водою, гармонійним плином життя. Він утворює «вічний» безконечний орнамент, який снується, наче нитка долі, але завжди повертається до Першоджерела. Він зображає життєвий

шлях і водночас є символом вічного буття.

Називаючи такий орнамент кривим танком, його пов'язують із обрядовим танцем, який українські дівчата традиційно виконували навесні, заряджаючи своїми рухами землю. Найчастіше символ безконечника можна зустріти на вишивках Гуцульщини, Волині, Київщини, Кубані та Полтавщини. Меандрові візерунки часто прикрашали саме чоловічі сорочки, символізуючи на них силу і життєву енергію.

Символіка кольорів українського орнаменту

Та навіть якщо ви знаєте символи української вишивки – це не означає, що ви достеменно зможете їх розшифрувати. Бо на більшість українських орнаментів впливає і колір, яким вони вишиті. Основних кольорів було всього 5, й кожен з них мав свій, окремий зміст.

- Білий – звісно, невинність. Вважалось, що цей колір вберегає від злого ока й носити його могли лише незаміжні дівчата.
- Зелений – дівочий колір весни, молодості, енергії, танців та безтурботності. Він наближував до природи, допомагав із нею порозумітись та уникнути її гніву – природного лиха.
- Синій – колір, що оберігає і дарує силу. Вважався чоловічим кольором й дарував вдачу у чоловічих починаннях. Також синім вишивали одяг для дітей, щоб вберегти від злих духів, адже через беззахисність діти не могли самі захистити свій розум.
- Червоний – божественна любов до ближнього, до природи, до світу, до життя, до сонячної енергії та до богів. Червоним вишивали, коли хотіли закарбувати на вишиванці радість та щасливу долю. За традицією, такі вишиванки носили жінки та дівчата.
- Жовтий і жовтогарячий – про добрий врожай і достаток, адже це колір пшениці, жита, хліба та меду.

Усі п'ять кольорів було вибрано не випадково: вони відповідали числу рас на землі (європеїдна, негроїдна, американоїдна, семітська, монголоїдна) та природним елементам (вода, космічний ефір, вогонь, повітря, земля).

А зараз візьміть свою вишиванку та спробуйте подивитись на неї по-новому – із сенсом та розумінням, із бажанням прочитати код своїх предків. Коли розумієш символи вишивки – орнамент стає ще красивішим.

Хіба ж вишита історія на вашій сорочці – не скарб? Носить це багатство не лише на День вишиванки, а й у будні дні, та особливо тоді, коли вам потрібна підтримка. Орнаменти вишиванок, символіка та сама вишиванка – завжди будуть на вашому боці.

Енергія сакрального одягу

Сакральні символи на стародавніх українських сорочках, їх крій і способи носіння були настільки мудrimi й виваженими, так гармоніювали з навколишнім світом, що вишиванки вивчають не тільки історики-етнографи, а й психологи, фізики, біологи і навіть астрономи. Сучасні дослідники дивуються – звідки в наших пращурів були ті знання?

Справжня українська вишиванка шиється з натурального полотна (льону чи конопель) і вишивається вручну. Саме така сорочка є не тільки вбранням, а й оберегом. «Вишивка – це магічний процес. Жінка бере голку трьома пальцями, так, ніби має покласти хресне знамення. Таким чином енергія людини через електромагнітні лінії долоні акумулюється на кінчиках пальців і через голку, що є провідником, вшивається в тканину. Більше того, нитка при вишиванні стібком за стібком лягає в полотно у вигляді спіралі. Це вже є символом світобудови і нескінченності, закладає і зберігає у вишивці всі думки та прагнення того, хто працював над нею». Тож не дарма наші бабусі казали, що за вишивку варто сідати лише з чистими думками.

Доля, закарбована в символи

«Орнаменти – це наша прадавня космічна грамота. Геометричні символи, що прийшли до нас із часів палеоліту й неоліту, – універсальні. Ніби просто поєднання квадратів, ромбів, трикутників і хрестів, прямих ліній, хвилястих і ламаних, крапки, риски, коловороти, спіралі... А насправді в них – увесь всесвіт на полотні, все життя людини, прагнення щасливої долі та продовження роду».

Жіночі стихії – вода і земля, чоловічі – вогонь і повітря впродовж тисячоліть лягали на тканине тло лаконічними символами. Ось візьмемо для прикладу квадрат – це стабільність, матеріалізм, чоловіче начало; ромб, відповідно, – динаміка, духовність, жіноче начало, прямий хрест – чоловіче, косий – жіноче. Якщо поєднати ці символи, отримаємо восьмикутник – символ незнищенності Великої Праматері. Із сивої давнини постає перед нами легенда про Живий камінь, що лежить у самому Вирії. З Каменю росте Дерево Життя, з нього виходять і на ньому сходяться всі дороги світу. Пізніше восьмикутну зірку почали називати Ружою й вишивали на сорочках як символ любові, благословення на прагнення мати пару. Якщо на ромб, символ жіночності, накласти прямий хрест – символ чоловічого, а в отриманні комірки поставити крапки-насінини – отримаємо засіяне поле, або запліднене жіноче лоно. Цей символ вишивали на достаток і продовження роду. Люди в давнину не просто прикрашали свій одяг, вишиваючи сакральні орнаменти, вони кодували свою долю.

Цікаво, що на українських сорочках трапляються настільки складні поєднання древніх символів, що науковці у них вбачають знання наших пращурів з астрономії та світобудови. Тож спіралі, безконечники і сварги в давніх орнаментах надихають дослідників на нові відкриття.

«Червоними і чорними нитками» чи у веселкових барвах

На зміну стародавнім геометричним орнаментам, що прикрашали давні сорочки, зі зміною світоглядних традицій прийшла багатокольорова розкішна козацька вишивка з абстрагованими рослинними орнаментами. В основі рослинних елементів на одязі лежить культ поклоніння Матінці Природі. Сьогодні українські сорочки рясніють стилізованими і натуралістичними зображеннями калини, маків та троянд, чоловічі – прикрашаються дубовим листям та кетягами винограду. Особливе значення надавалося весільним сорочкам. Вишивка на весільному вбранні має кодувати молоду пару на сімейне щастя. Один із найпоширеніших варіантів – рослинний орнамент.

Барвисті квіти й листя пагонів символізують радість, повноту життя, оптимізм. Пари птахів серед квітів – це духовна сила, оскільки вони є об'єднавчим елементом між небом та землею і символом щастя.

Цікаво, звідки ж серед мальовничого буяння кольорів на українських вишиванках з'явилося лаконічне поєднання червоного і чорного? Двоколірна оздоба на білому полотні стала надпопулярною наприкінці XIX століття і не втрачає своїх позицій до сьогодні. Якось ми навіть звикли, що червоне – то любов, а чорне – то журба. Про це навіть вірші пишуться й пісні співаються. Насправді все інакше. Наприкінці позаминулого століття француз Генріх Брокер привіз у царську Росію парфумерію. Рекламу парфумів містила модні в Європі малюнки для шиття гобеленовим швом. Аби збільшити прибуток, Брокер вирішив продавати ще й мило. Його дружина, напевно досить творча пані, запропонувала на обгортці мила зображати мозаїчні квіткові червоно-чорні орнаменти, які могли би слугувати схемами вишивок. Червона й чорна фарби в ті часи, мабуть, були найдоступнішими, адже червоно-чорні орнаменти дуже швидко увійшли в міську моду і «пішли в народ». Таким чином поширилася й вишивка хрестом.

Хрестик у часи Брокера, як пліснява, витіснив близько двохсот швів та технік народної вишивки, відомих на території України. Все це вплинуло на давні орнаменти, які швидко замінилися на відносно простий у виконанні шов. Тішить, що сьогодні такі відроджуються старовинні техніки: ретязь, косичка, вирізування, виколювання, солов'їні вічка, гладь... Навіть філігранні мережки і змережування сьогодні знову прикрашають одяг українців. Звісно, вони складніші за простенький у виконанні хрестик, але майстрині таки беруться відроджувати стародавні техніки, адже одяг, оздоблений ними, надзвичайно вишуканий і колоритний.

А щодо червоно-чорної вишивки на білому тлі – треба бути обережними. Художники знають, що, згідно із законами кольорознавства, таке поєднання кольорів є виявом найбільшого драматизму. Чи то так наша вишивка вплинула на життя, чи то життя на вишивку, але XX століття – суцільна трагедія для українців: Друга світова війна, Голодомор, репресії та знищення української інтелігенції, еліти нації.

Коли тканина на вагу золота

Полотно в давнину завжди було коштовним. Аби отримати відріз на сорочку, треба було льон чи коноплі посіяти, виростити, зібрати, вимочити, випрясти, зсувати нитки, виткати, вибілити, вибити, викачати... Недарма в Стародавньому Єгипті сувої льняного полотна слугували грошовою одиницею. Тож не дивно, що кожен клаптик тканини при пошитті вишиванки мав використатися раціонально. Найдавнішою дослідники вважають сорочку тунікоподібного крою. У незшитому розгорнутому стані така сорочка скидається на хрест, що споконвіку для людини ніс захисну функцію. Крій чоловічих і жіночих сорочок принципово не різнився, однак із часом жіночі сорочки стали більш складними: з бочками, ластовицями, втачними прямокутними рукавами й уставками. Але все одно жоден клаптик тканини не втрачався, а витончений силует з'являвся завдяки зборкам, пухликам та змережуванням. Широка сорочка з розкішними рукавами, оздобленими вишивкою, вважалася символом заможності і працьовитості.

Цікаво, що просторий силует і можливість драпірувати тканину дозволяли жінкам одну й ту саму сорочку носити довгі роки, навіть періодично худнучи або гладшаючи. Сорочка давала можливість гідно й привабливо виглядати майбутній матусі при надії та під час годування немовляти. Вишиванки зношували до сітки. Потім із м'якого зношеного полотна нашивали пелюшки й шили повсякденні льолі для малюків, крутили ляльки-мотанки.

Традиційна українська сорочка – це унікальне явище не тільки в художньому, а й у технологічному сенсі. Універсальність крою вишиванки дає необмежені можливості в конструюванні нових форм та моделей. Напевно саме тому особливою популярністю зараз користується український етно-модерн – стиль, що поєднує в собі стародавні традиції та сучасні технології.

Маленька чорна...вишиванка

«У кожної жінки в гардеробі має бути маленька чорна сукня», – казала Коко Шанель. А як щодо вишиванки? Чорна вишиванка з'явилася недавно, проте полюбилася сучасним модницям, адже будь-які кольори вишитого оздоблення на чорному проявляються в усій своїй красі. Однак ставлення до чорної вишиванки суперечливе. Згідно із законами фізики, чорний колір вбирає в себе всі кольори спектру, отже він є найбагатшим, саме тому психологічно в чорному людина почувається впевнено й захищено. Сьогодні навколишнє середовище занадто агресивне, а в людини втратився зв'язок із природою, з космосом, тож сучасні українці люблять чорні вишиванки. Традиційні ж вишиванки завжди були білими, символізуючи благословенний білий світ.

А щодо чорної вишивки української сорочки існує легенда. Така вишивка була поширена в селах на Борщівщині понад п'ять століть тому. Виникнення такого способу шиття пов'язане з трагічними подіями, які відбувалися на території України у XV–XVIII століттях. Борщівський край постійно потерпав від нападів турків та татар, що залишали по собі спустошені землі й осиротілі родини. Легенда свідчить, що під час одного з таких набігів у кількох наддністрянських селах полягли всі чоловіки. Оплакуючи свою долю, жінки запряглися, що впродовж сімох наступних поколінь їхні роди носитимуть траур, навіть молодята братимуть шлюб у сорочках, розшитих начорно.

Останнє покоління, що підпадає під цю клятву, народилося на початку XX століття. Але борщівська сорочка популярна донині, хіба що за кілька століть трохи додала в кольорах. Серед чорних переплетінь рослинних орнаментів де-не-де виринають і яскраві барви. На території України вдовиних сіл було чимало. Згадаймо вдовині села Холодного Яру, що на Черкащині. Але феномен виключно чорної вишивки найбільш відомий саме на борщівських сорочках.

Слід зауважити, що сьогодні чорний монотон вишивки на сорочці позбувся статусу вдовиного і сприймається виключно як стильне оздоблення. Проте, якщо мова йде про натуральну тканину й ручне виконання шиття, варто замислитися.

Споконвіку наш народ ставився до вишиванки як до святині. Вишивані сорочки береглися як реліквії, передавалися з покоління в покоління, з роду в рід. Енергетична й інформаційна функція, яку виконує вишивка на національному одязі українців, унікальна. Недарма сакральна вишивка дійшла до нас крізь

тисячоліття, з сивої давнини, від майстрині до майстрині. Навіть у наш час новітніх технологій людство не винайшло кращого оздоблення для одягу, ніж прадавня вишивка.

Тож бережімо її, аби наступні покоління могли відчутти потужну енергію наших пращурів, закарбовану в сакральних символах, що діють на добро, на любов, на продовження роду.

Вишиванка є символом нескореності, сучасною зброєю та нерозривним зв'язком поколінь

Вишиванка – це не тільки прадавня частина гардеробу нашого народу, що передавалась нащадкам та служила оберегом для його власника. Сьогодні, як і колись, вишита сорочка є надважливою річчю для кожного українця. Чи знали ви, що в минулому вишиванка була підставою для цькування, що вона рятувала в голодомор (її обмінювали на хліб), що її закопували в землю, аби зберегти для майбутніх поколінь, бо вважалась найдорожчим предметом в родині.

Як та коли з'явився Всесвітній день вишиванки

Історія появи Дня вишиванки розпочалась не так давно – у 2006 році. Леся Воронюк, будучи студенткою Чернівецького національного університету імені Федьковича, якось запропонувала своєму одногрупникові Ігореві домовитися з усіма, хто має вишиванки, обрати якийсь день і прийти на пари у вишиванках. До того студенти університету частенько ходили у вишитих сорочках, та це аж ніяк не було масовим явищем. Загорівшись ідеєю створення такого свята, Леся та Ігор запросили підтримати таку ініціативу своїх друзів із групи і коли вранці прийшли на факультет, то зраділи і відчували полегшення, адже, хоч не всі, молоді хлопці й дівчата долучились до акції. Так відбувся перший День вишиванки, що згодом став історичною подією. Як вже потім розповіли студенти, викладачі до такого дійства тоді поставилися по-різному – переважно молодші також почали частіше вбиратися у вишиті сорочки, а старші казали, що це лише студентська акція, яка не має внутрішнього змісту і все одно нічого не змінить.

А вже 2007 року День вишиванки поширився на інші університети Чернівців, на третій рік – це вже була міська акція і потроху інші міста України почали приєднуватися. До 2014-го свято розрослося до міжнародного рівня, його відзначали, крім України, Канада, США, Італія, Німеччина, Франція, Росія, Румунія, Португалія.

Вишиванка – одяг вільних людей

Вишиванка ще з давніх-давен супроводжувала український народ і була для них символом нескореності й того, що вони є українцями. Сорочки, вишиті спеціальними символами, носили козаки-характерники (деякі зразки збереглись донині). Чумаки довіряли прання своєї сорочки лише одній єдиній дівчині. А воїни УПА носили з собою чорні вишиванки на випадок раптової смерті. Тисячі людей через ті вишиті сорочки страшенно страждали, гинули, терпіли голод...

Відомого українського мовознавця, письменника і дисидента Бориса Антоненка-Давидовича, автора книги «Як ми говоримо», що стала підручником справжньої української мови ХХ сторіччя, в 1937 році заарештували за те, що він співав українські пісні, говорив, що Україна зможе повноцінно розвиватися тільки тоді, коли відділиться від Радянського Союзу та за те, що носив вишиту сорочку.

Спочатку його було вислано до Сибіру на десятки років, а потім піддано до довічного ув'язнення. Справжня ж його «провина» полягала у відмові русифікувати словники української мови. Вишиванка для Бориса Дмитровича була способом самовираження власної свободи та символом непокори. Коли його перший раз судили, він попросив дружину принести в залу суду вишиванку і одягнув її, аби всі побачили, що саме українця судять.

Зв'язкова Романа Шухевича Ольга Ільків, перебуваючи в засланні 14 років, вишивала в камері сорочку зі старих шматків старих списаних простиралл, і саме це рятувало її від божевілья. Вона вірила, що настане час – буде вільна, і зможе одягнути цю сорочку в вільній Україні. Так і сталося... через 50 років.

Вишиванка – це нерозривний зв'язок поколінь

Під час операції «Вісла» і депортації українців їм було заборонено брати з собою вишиті сорочки як символ самоідентифікації. Можна було взяти в одному випадку – якщо випороти вишитий орнамент. Українці цього робити не хотіли і закопували сорочки в дубові скрині в землю. Багато хто так і не зміг повернутися додому, але знання про те, де закопані сорочки, передавалася з покоління в покоління. Уже в 90-х роках нащадки тих українців почали їх знаходити під землею. І на диво, ті сорочки, що пролежали більше пів століття, зовсім не зотліли.

Багато українців саме за допомогою вишитої сорочки відкривають для себе історію свого роду. Наприклад, один хлопець із Чернівців Ярослав Левицький розповів, як одного разу, готуючись до свята Вишиванки, відшукав сорочки діда в гаражі. Коли став розпитувати маму, вона розповіла, що той був політв'язнем, якого посадили за допомогу ОУН-УПА. Коли він відбував заслання в Норильську, то раз на рік йому дозволялось отримувати посилку. Одну сорочку родина надіслала йому в подушці, міцно скрутивши і залишивши її в середині, а інші вишиванки висилали з усякими сушеними ягодами, заховавши в ящиках із подвійним дном. Повернувшись додому, дід Ярослава привіз ті сорочки із собою. Сьогодні хлопець, дізнавшись історію тих вишиванок, зовсім по-іншому сприймає минуле своєї родини і з великим трепетом і гордістю вдягає дідові сорочки.

Вишиванка – символ української сили та сучасна зброя

Із початком російської агресії в Криму та на Сході українська вишита сорочка стала символом української сили, ознакою сміливості. Одягти вишиванку в 2014 році на Донбасі було небезпечно – це означало сказати «Я відстоюю свою землю. Це моя земля!» І в наш час переселенці, що покидали окуповані землі Донецької та Луганської областей, перетинаючи блокпости, також намагались вивезти свої вишиванки: одягали їх навиворіт, зверху надягали светри й таким

чином вивозили з окупації. Здавалося б, нащо ризикувати здоров'ям, можна ж потім купити нову сорочку. Та український характер інакший – він про «не здамся», «буду стояти до кінця», «дух міцніший, ніж тіло», «Україна буде вільна».

У 2015 році кримські татари, які на День вишиванки одягнули українські вишиті сорочки, були затримані російськими спецслужбами і звинувачені в підготовці терористичного акту. З того часу по всій Україні люди започаткували десятки різних акцій. Однією з таких стала **«Подаруй вишиванку захиснику»**. Вона зародилась в 2015 році, ідея належить Олександру Ткачуку, який служив на Сході. Нині багато військових одягають вишиті сорочки й вважають, що це є своєрідна вишита броня і захист. У межах цієї акції відгукнулося багато вишивальниць, громадських організацій, активістів і не одна сотня сотень сорочок була передана на фронт.

Свято і велич під час війни

Українці примудряються пам'ятати про День української вишиванки навіть у нелегкий час повномасштабного вторгнення росії. Більше того – стійкість українців різко підняла інтерес до нашої культури, зокрема до вишиванки у всьому світі.

Вишиванка уособлює символ єднання українського народу в боротьбі з російськими загарбниками. В орнаменті можна побачити і людей, як символ родини, єдності.

З самого ранку фото у вишиванці виклали у соцмережах президент Зеленський та його дружина. Цього року глава держави обрав вишиванку Velych у стилі мілітарі. Вишиванка з піксельним орнаментом дубового листа, який уособлює чоловічу енергію та силу, довголіття і терпіння.

Останні місяці воєнного протистояння підігріли інтерес у світі до всього українського, особливо до вишиванок, підтвердили дизайнери, бутики етно-одягу та навіть школа майстер-класів з вишивки.

Попит зріс великою мірою за рахунок інтересу з-за кордону. Приблизно у п'ять разів збільшилися міжнародні замовлення. Це іноземці, які цікавляться нашою культурою і прагнуть підтримати український бізнес. З іншого боку, напевне, купляють українці, які виїхали за кордон.

На рукавах вишиванки зображують карти міст України, що найбільше постраждали під час повномасштабної війни від нападу росії, у вигляді квітучого, геометричного Дерева Життя: Маріуполь, Бучу, Ірпінь, Харків, Чернігів, Херсон, Чорнобаївку, Волноваху, о. Зміїний»

А в Черкасах створили бойову вишиванку – першу в світі.

Ініціатива створення **бойової вишиванки** належить бійцю Черкаської територіальної оборони, який є фахівцем із мистецтвознавства.

З ідеєю створення звернулися до місцевих художників із **Теліженко. Творча майстерня**.

Спільною співпрацею бійців **територіальної оборони** і митців створили стильну, колоритну та сучасну вишивку, яку можна носити на бойовій сорочці ЗСУ. Першими моделями, безумовно, стали автори ідеї. Останні запевняють, що аналогів такої вишиванці не існує. Тож, Черкаси стали центром військової моди.

Сумська майстриня створила нову колекцію вишиваних суконь та сорочок, яку назвала «Вишиванки війни». **Дизайнерка** планує вишивати сорочки нитками, що світяться.

Повномасштабне вторгнення вилилося у творчості дизайнерки Світлани Вовк у несподівані орнаменти, в яких знайшлося місце і байрактарам, і бавовні, і колоскам пшениці. Кожна сукня – особлива, каже дизайнерка. Чорним по сірому вигаптувала вона рідні нескорені Суми. Багато сонця – то Одеса. Там її заскочила війна. Блакить Дніпра та собори – її улюблений Київ. Тризубами та патріотичними

гаслами прикрасила вишиванку «Маріуполь» – за ним дуже сумує. На багатьох вишивках – золотаві колоски: вони з'явилися, коли від ворожих обстрілів масово горіли пшеничні поля.

Художники також не залишаються осторонь. Вони відтворюють події, свої переживання на справжньому або віртуальному полотні.

Картини українських митців швидко ширяться мережею, захоплюючи та торкаючись глибин сердець як співвітчизників, так й іноземців.

Кожен з нас по-своєму переживає війну в Україні – комусь треба закритися й бути наодинці з собою, а хтось, навпаки, готовий згорнути гори й відчуває приплив адреналіну, хтось шукає порятунку в сім'ї та близьких, а хтось усі свої емоції переносить на папір чи в диджитал. До останніх належить українська ілюстраторка Катерина Жовта з Могилево-Подільського, яка у своєму Instagram ділиться дуже емоційними роботами, присвяченими трагічним подіям у нашій

країні. Художниця працює здебільшого зі збірним образом української жінки, а всіх її героїнь поєднує спільна риса – відсутність обличчя. Дивлячись на її ілюстрації, кожна з нас може легко впізнати себе.

Мисткиня ділиться власноруч намальованими контрастними картинками. Раніше їй притаманний був яскравий, безтурботний стиль. Катерина створювала ілюстрації до листівок, писала портрети, розмальовувала одяг на замовлення. «Після початку повномасштабної війни все змінилось. Я підсвідомо обираю темне тло й змальовую українську жінку через призму сили й трагедії», – пояснила Катерина.

Крім того, героїні її картин не мають облич, аби передати збірний образ українки й реалії війни, які змивають наші емоції.

«Українська культура завжди була близькою мені. Я в школі дуже часто вишивала, зокрема рушники, любила читати українську літературу, описи національних костюмів. Також я щодня бачила вишиванки в музеї, де працювала моя подруга. Українська вишивка, символіка і є ознакою того, наскільки багатогранною є Україна», – зазначила під час інтерв'ю Катерина Жовта.

В українському жіночому віночку ромашки – це символ миру,

ніжності, любові.

Українці надзвичайно люблять красу в деталях. Через це в нас і національний одяг такий гарний, рушники та вишиванки розписані яскравими малюнками тисячами хрестиків, через це оці божевільні стрічки у наших віночках, через це мальви біля хат побілених. Так багато краси в наших традиціях,

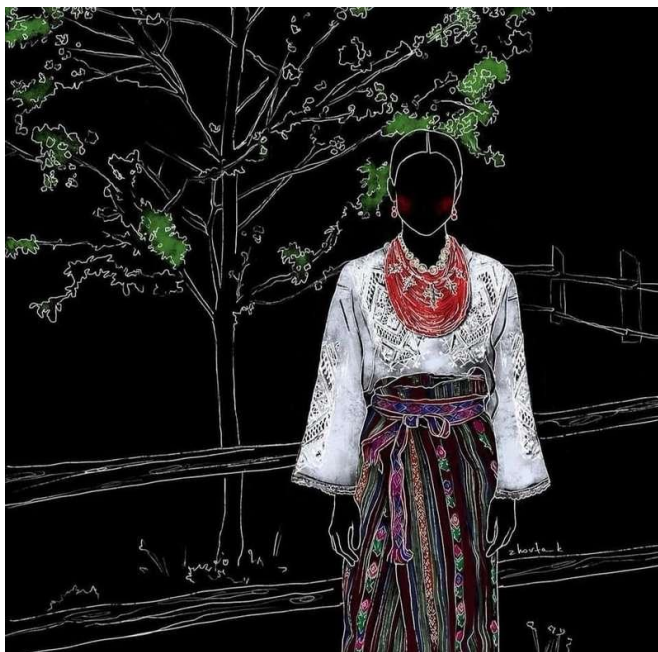
в нашому корінні і мистецтві. Художниця детально змальовує елементи традиційного одягу.

Мою любов до України важко описати словами.

Тому я її малюю.

«Почалась війна. Я мала що сказати. Та мистецтвом в мене вийшло краще, ніж словами. Я говорю про глибину та коріння української культури, про красу та неповторність жінки, про почуття, які переживає зараз кожен із нас, про цінності наших витоків, про любов до рідного дому», – говорить Катерина.

Неймовірні роботи, сповнені вишуканого стилю та любові до Батьківщини і її історії.

Нині багато військових одягають вишиті сорочки й вважають, що це є своєрідна вишита броня і захист. Вишиванка є символом, який об'єднує дуже різних українців за політичними, релігійними поглядами, за мовною ознакою. Саме тому вона є сучасною зброєю проти ворога. Дуже важливо усвідомлено носити вишиту сорочку, адже значення вишиванки є дуже глибоким. Вона є символом української нескореності, свободи, солідарності з українцями іноземців, які цього дня також одягають вишиті сорочки, аби висловити свою підтримку.

Допоки українські жінки вишиватимуть сорочки, вкладаючи в них свою душу, а українські воїни одягатимуть їх – **Україна непереможна!**

Традиції та особливості вишиванок у різних регіонах України

Для українця вишиванка – не просто одяг. Це щось дуже особливе: особисте, рідне, святе. Вишивка – як символ, який зберігає його коріння, ідентичність, розуміння себе. Це наша історія: міфологія, релігія, давнє мистецтво наших предків, душа нашого народу. Та більше того, у вишивці зашифровано наш генетичний код.

В Україні вишивати вміли у всіх регіонах. Кожна область, інколи навіть село володіли своїми унікальними техніками вишивання. Дівчаток із наймолодшого віку привчали до вишивання. У деяких областях це ремесло любили навіть чоловіки.

Вишиванки здавна носили чоловіки, жінки і діти. Кріпаки і пани, міщани і селяни. Одягали їх у свята та на щодень. За вишиванкою можна було визначити статус та походження власника. Найдавнішими матеріалами, з яких українці виготовляли для себе вишиванки, були тканини з овечої вовни, льону та конопель.

Наші бабусі досі пам'ятають багато секретів давнього ремесла. Наприклад, фарбували нитки для вишивання колись лише природними барвниками. Брили те, що було під рукою: кору, коріння, листя і квіти. Цікаво, що для закріплення кольору нитки запікали у житньому тісті – так вони не втрачали забарвлення протягом десятиліть. Дивовижно, та українським майстриням відомо близько 250 видів вишивальних швів, які базуються на 20 техніках.

Проаналізувавши старовинні та сучасніші зразки вишивок, можна умовно скласти своєрідний атлас регіонів України за типовими для них візерунками, орнаментами і символами, техніками і кольорами. І хоч чітких меж використання певної техніки вишивки ніколи не було (бо люди, спілкуючись, передавали, навчали одне-одного особливостей ремесла свого краю) та все ж спробуємо виокремити ті головні риси, які відрізняли кожную область від іншої.

Вишивка Полтавської області характеризується стриманістю тонів. Найчастіше можна побачити вишивку білим на білому, в деяких випадках блакитним, коричневим, сірим і червоним кольорами ниток. Рослинний і геометричний орнаменти в цьому регіоні об'єднуються. Улюблені рослинні мотиви – гілка або зламане дерево, хміль. Основні геометричні мотиви – хрестик, ромб, трикутник, зірки. Жіночу полтавську вишиванку можна впізнати за дуже багатим, складним та водночас ніжним за кольорами, «тонким» оздобленням рукавів.

На Київщині переважали рослинні мотиви – грона винограду, гілочки з ягодами, квіти, шишки хмелю. Також простежується прихильність до мотиву «зірка», трапляються ромби й квадрати. Основний колір вишивок – червоний, а чорний лише підкреслює малюнок, обрамляючи його. У цьому регіоні використовувалися різні техніки вишивання: хрестик, мережки, гладь, набирування.

Особливими є вишиванки **Чернігівщини**. Вони поєднали у собі стримані мотиви Полтавщини та соковиті візерунки Київської області.

Серед вишивки білим по білому з'являються червоні та чорні вкраплення. Характерними техніками є лічильна гладь, вирізування, виколювання, мережки (але, на відміну від полтавських вишивок, у мережки є колір). Така мережка отримала назву «чернігівське розшивання».

Вишивка Полісся – графічна й чітка. Нескладний візерунок складається з повторюваного на сірій або білій тканині орнаменту, вишитого червоними нитками. Мотиви, що часто повторюються, – ромб, зірка, ламані лінії, розетка, хміль, троянда, лебідь, орел, кінь. Орнамент не має внутрішньої деталізації та майже суцільно вкриває біле тло тканини.

Подільські вишиванки

вирізняються багатством кольорів та різноманітністю швів, що застосовуються в одному виробі. Частіше переважає один колір – чорний, із додаванням червоного, жовтого, зеленого, синього або колір стиглого жита. Для подільських вишиванок характерні дві вертикальні смуги на грудях та три – на спині, при цьому рукава повністю прикрашені вишивкою з рослинно-геометричним орнаментом або косими смугами. На відміну від інших регіонів, подільські геометричні орнаменти складні за структурою та являють собою комбінацію ромбів із трикутниками та ламаними лініями. У рослинному орнаменті

переважають чорнобривці, яблучка, сливки, соняшники, сосонка, хміль, рута, троянда. Також трапляються зооморфні мотиви – вужі, ластівки, голуби, зозулі, сови.

Рівненська область. У вишивці

домінують прості геометричні візерунки червоного кольору з додаванням синього. Жіночі сорочки часто вишиваються тільки червоною заплочтю та дуже простим орнаментом. Червоною ниткою на білому-сірому тлі льняної тканини. Характерні вишивальні техніки занизування, верхоплут, настилування. Вишивка цього регіону – вишукано проста та чітка за композицією. Домінуючим є найдавніший монохромний (одноколірний) геометричний орнамент.

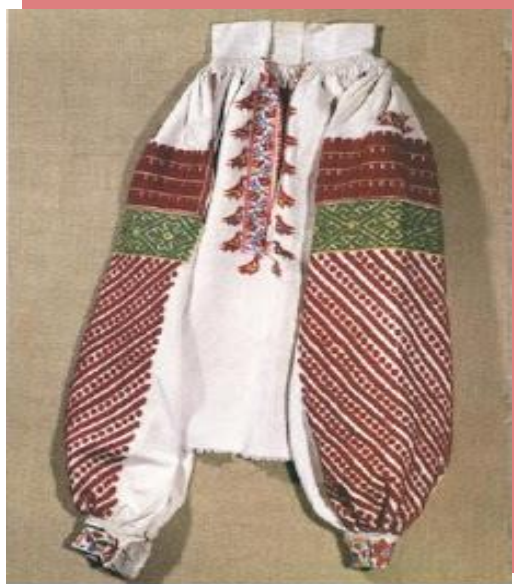
Сорочки-вишиванки Сумщини

– переважно полтавського типу. Вишивка білими нитками гладдю, вирізуванням, набируванням, використання різних видів мережок. Характерні тут також багатоколірні візерунки. Це ніжне вишиття дрібним хрестиком і напівхрестиком, а також рельєфне грубою ниткою. Вишивали геометричні та рослинно-геометризовані взори. Серед

зооморфних мотивів переважали птахи: орли, лебеді, качки, голуби.

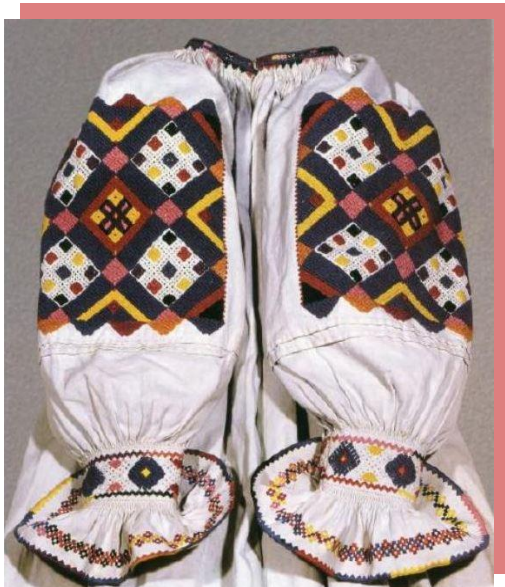
Львівська вишивка має свою особливість: білий простір між елементами малюнка, завдяки чому сорочка виглядає прозорою і легкою. Виконані переважно хрестиком та стебнівкою, нагадують тонке мереживо. Дрібна павутинка квіток чорного кольору, поєднаного із червоним, жовтим, зеленим та синім. Яворівський район мав свою унікальну техніку: дрібні елементи складали з окремих фігурок: сосонок, клинців, кривульок..., вишитих різнобарвними нитками: блакитною, синьою, зеленою.

Вишиванки **Івано-Франківщини** прикрашають чіткі геометричні фігури, які часто з'єднуються в одну широку лінію, утворюючи динамічний орнамент. Старовинними місцевими техніками є «колення» і «кручення», які є досить складними у виконанні. Завжди пишно декорували рукава. На одній сорочці поєднували багато технік вишивання: від «білих по білому» до «писаних» – суцільно «замальованих» нитками елементів. Особливими є вишивки села Космач. Яскраві жіночі сорочки з горизонтальними уставками, на яких переважає красива осіння гама. А от снятинські сорочки славились «рукавами-червонянками», вишитими бавовняними нитками. Цікавими були покутські вишиванки.

Волинська вишивка проста та вишукана водночас. Для цього краю характерним є ритмічне повторення різних геометричних фігур: зірок, ромбів, ламаних ліній. Дрібні елементи, що вписувались один в один, переплітаючись, утворювали гармонійний візерунок. З усіх кольорів переважав червоний, також вишивали синім і чорним. Суто західно-волинським прийомом було розміщення вузької смужки вишивки на згині рукава при манжеті.

Закарпатська вишивка – це дуже різнобарвна та густа вишивка. Традиційними тут були більше десятка кольорів. Чи не кожне село тут мало свою «улюблену» гаму: від чорно-фіолетової та вишневої до зелено-голубої. Якщо червоний поєднувався з чорним – при цьому один колір обов'язково виділявся. Найдавніша закарпатська вишивка – це геометричні форми, та вже у ХХ столітті сюди проникають рослинні мотиви. На Закарпатті зустрічалися сорочки з орнаментом, вишитим білими нитками ззаду.

Харківщину з-поміж інших регіонів вирізняє те, що орнаменти вишивок виконували саме грубою ниткою – для створення своєрідної рельєфності. Характерний для Харківської губернії мотив вишивки – «Дерево життя».

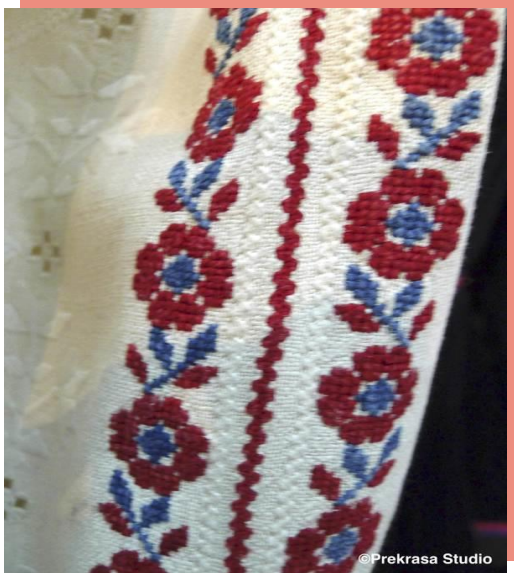
Під мотивом «Дерева» знаходився або зигзагоподібний орнамент (меандр), що символізував підземну воду, або квіти, перевернуті голівками донизу, котрі символізували підземний світ.

Відомо, що вишиванки східного регіону мають переважно рослинні орнаменти. У **Донецькій області** вишивки вирізняються теплою гамою кольорів. У них багато сонця, більше червоного кольору, ніж чорного. Орнаменти яскраві, чорно-червоні на світлому тлі. Якщо були рослинні мотиви, то це пишні квіти, цілі букети і дерева. Зображали й птахів.

На весільних рушниках, наприклад, птахи сприймаються як елемент чарівності, казковості. На Донеччині вишивали різними техніками, окрім хіба що яворівки і низинки. Кольори ниток, якими вишивали жіночі й чоловічі

сорочки – традиційно червоний, чорний і білий. Оздоблювали рукава, рідше коміри та поділ.

Особливістю **луганських** вишивок є поліхромні візерунки, виконані хрестиком, грубою ниткою, завдяки чому створюється враження рельєфності. Традиційним є поєднання різних за фактурою ниток, що також додає рельєфності візерунка. Тут здавна вишивали хрестом і гладдю. Вміння вишивати на Луганщині передавалось із покоління в покоління. Народному ремеслу дівчаток починали навчати ще з раннього віку. Бо, за традицією, на день сватання у дівчини мало бути не менше 12 вишитих рушників.

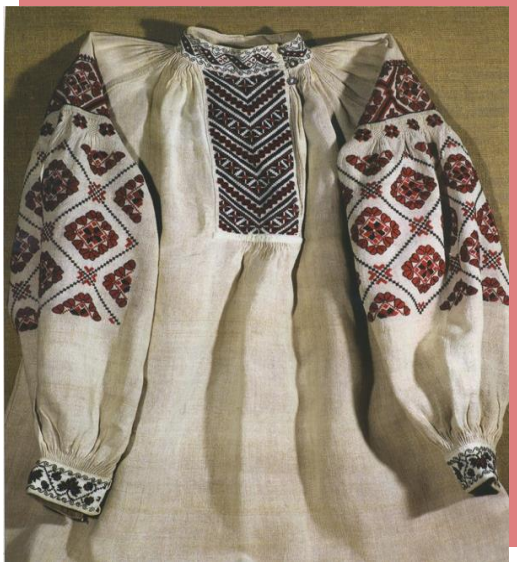

Вишивкам **Херсонської області** – притаманний рослинно-квітковий орнамент. Він почав з'являтися на жіночих та чоловічих сорочках ще з середини XIX століття. Одна з найпоширеніших ідеограм – «Світове дерево», це образ прародительки – Матері-Землі. Частими були також символічні зображення тварин: зозулі, півня, коня та оленя.

Старовинні херсонські сорочки часто вишивали чорними нитками. Побутувала на Херсонщині й вишивка білим по білому.

На Черкащині дуже красива витончена вишивка, яка потребувала неабиякого вміння та великих затрат часу. Дрібні стібки утворювали складний переважно геометричний візерунок. Відмінним від решти регіонів тут було горизонтальне розміщення узорних ліній на рукавах жіночих сорочок. Свою особливу вишивку мало відоме село Суботів. Тут любили золотисті відтінки: від жовтого до вишневого. У південних районах Черкащини вишивали основним білим із дрібним вкрапленням червоного та чорного кольорів.

Житомищина. Техніки, які тут використовували найчастіше – це занизування та дрібний хрестик. З кольорів – поєднання синього із червоним та чорним. З геометричних фігур найпоширенішими були хрести, ромби, круги, зигзаги та особливо розетки. Ці фігури мали глибоке символічне значення, а оздоблена ними сорочка мала захищати господаря від негативного впливу.

Та не менш популярні на **Житомищині** квітково-рослинні орнаменти: найдавніші – барвінок і берізка, далі хміль, виноград, ружки, яблучка, листочки, які зустрічались й на інших

предметах народної творчості (наприклад, писанках).

Стародавніми класичним техніками на **Дніпропетровщині** було вишивання низю та ажурними мережками. Вишивки хрестиком здебільшого геометричні, а також рослинні, що набули геометричного характеру. Дослідники, які розглядали найстаріші колекції вишивок Дніпропетровського краю, говорили: «Такого розмаїття ромбів, хрестів, косих хрестів, свастик, зірок, трикутників, квадратів, їх поєднання, вписування одних елементів в другі.., важко собі уявити».

В **Кіровоградській області** на старовинних вишивках збереглась символіка ранніх землеробів. Образ Великої богині, якій поклонялись трипільці. Відтворювалась у вигляді пташки і світового дерева. Також зустрічались такі цікаві символи як двоголовий орел – відображає чоловічу та жіночу сутність одночасно (звідси взяли для себе його росіяни).

Пізніше поширеними були пишні різнобарвні рослинно-геометризовані орнаментальні мотиви з вазонами, квітами, листям, бутонами. Оригінальним був шов під назвою «солов'їні вічка», коли на

полотні виколювались дірочки.

також з крапками посередині.

Відомою на всю Україну була чоловіча так звана чумацька сорочка – з широкими рукавами, де вишивкою оздоблювався лише комір. (Цікаво, що такий рукав служив своєрідним прапором для подачі сигналу при переправі через дніпровські пороги). Чумацькі сорочки завжди добірно вишивалися. Комір здебільшого – лиштвою, пазуха – вирізуванням, а рукава вирізуванням з лиштвою.

У **Запорізькій області** використовували всі основні геометричні фігури та їхні поєднання: кола (символи сонця) в середині яких розміщуються розетки, складені з ромбів; ромби можуть бути однією фігурою та поділені на частини,

Чернівецька вишиванка.

Найдавніші зразки вишивок, знайдені у цьому краї, були виконані одним кольором. Зооморфні мотиви вишивали білою гладдю чи дрібним хрестом, штаповкою, крученим швом. Використовували навіть срібні та золоті нитки, бісер, шовк, вовна, металеві блискітки.

Характерна вишивка Заставнівського району – це поперечні смуги (2-7) дрібних геометричних елементів. Поширені жовті та світло-зелені кольори. У Кіцманському районі вишивали досить великі рослинні візерунки, зокрема букети руж; зустрічалися також птахи.

У більшості районів **Тернопільщини** майстрині віддавали перевагу геометричним узорам. Насичені темні кольори. Особливо на Борщівщині – регіоні, який прославився на весь світ саме своїми унікальними вишиванками. Це зашиті повністю рукави із сильним переважанням чорного кольору (що символізує трагічні сторінки історії краю), також позовжні косі смуги з повторюваними елементами.

Також мотив калини – один з улюблених на Тернопільщині. Ягідні гілочки часто зображали між двома пташками. Типовою тут

була вишивка вовняними нитками. Тернопільські візерунки чіткі, контрастні, з об'ємними елементами.

Миколаївщина. Жіночі сорочки цього регіону України були особливими. Їх вирізняли чотирикутний виріз довкола шиї та вільні, без зборок у зап'ясті рукави. Сильно стилізовані рослинні мотиви. Це сосонки, дубове листя і шишки хмелю, різноманітні квіти та квітучі гілки.

Цікаво, що такий елемент як лінія, що використовувався як розмежувальний компонент вишивки був символом землі або межі між добром і злом. Не менш популярними були зооморфні мотиви.

На **одеську вишивку** мали вплив східноpodільський, молдовський та румунський способи декорування. Поширеними тут були чорні геометричні мотиви. Уставкова вишивка у вигляді композицій з 2 чи 3 рядів, доповнених жовтими або червоними смугами.

Часто використовувались мотиви церковної корони, хреста та двоголового орла. Одеська вишиванка кольорова. Загалом багатство барв українських сорочок збільшується з півночі на південь.

В орнаментах подільських вишивок переважає один колір – чорний з великим або меншим укріпленням червоного, синього, жовтого або зеленого. Найпоширеніші одноколірні (червоні і чорні) вишиванки, рідше – дво- і триколірні.

Для **Хмельниччини** характерною була техніка вирізування. Геометричний орнамент із простих прямих, скісних, ламаних, зубчатих ліній. Строго геометрична низь.

7 причин носити вишитий одяг: українська вишиванка

Вишите вбрання у нашій країні мало неабияке значення – за вишивкою жінки проводили майже увесь свій вільний час. Вишивали геть усе: сорочки, рушники, спідниці, жилети, пояси, хоругви, скатертини, подушки... Це був один з найвагоміших показників хазяйновитості та благополуччя родини.

Сьогодні за вишиванням вже не знайти такої кількості майстринь, проте, сам вишитий одяг не втратив вагомості – за останні роки попит на нього лише зріс. Якщо Ви досі обдумуєте, чи варто купити вишиванку і чи доречна вона у повсякденному житті – ми розвіємо усі сумніви.

Причина перша. Вишиванка – уособлення традицій та вияв патріотизму

Це вбрання – безсумнівно гордість України. Весь символізм нашої культури закладений у орнаментах, які, щоправда, відрізнялись у різних частинах країни, але несли єдину думку нашої культури. Історичні моменти, звичаї пращурів, засади культури – усе це вміщено в українській вишивці.

У важкі політичні часи попит на вишиване вбрання зріс – адже ним можна виразити єдину думку українців та підтримати героїв країни.

Національний одяг, гімн, пісні, символіка – ознаки багатой культури кожної держави, які окреслюють головне – її гордість.

Причина друга. Український етнічний оберіг

Сорочка, вишита дружиною чи матір'ю – вважалась міцним оберегом від нещастя. Адже у неї вишивальниця кожним стібком вносила свою любов, підтримку та тепло душі. Без цього вбрання ніколи не відправлялись у далеку дорогу, без нього і без вишитого рушника, який вишивали на щастя – на долю, не відбувалось жодне весілля.

Кожен візерунок на одязі несе своє значення та сенс, але будь-який одяг з ним є сильним оберегом від всіляких бід, особливо якщо вишитий люблячою людиною.

Причина третя. Вишиваний одяг – модний тренд

Вишивка на одязі виглядає дуже ніжно та символічно, а також дозволяє створювати справді унікальні речі. Дизайнери, натхненні українською вишивкою, створюють нові колекції одягу на її основі. Серед них такі акули моди, як Дольче Габбана, Ніна Річі, Валентино та багато інших.

Визнання на світових подіумах робить беззаперечним той факт, що носити вишиванку – це модно.

Причина четверта. Універсальна українська елегантність

Національний одяг доречний будь-де і будь-коли. Його все частіше обирають як весільне вбрання, одягають під час державних свят, на святкування дня народження, ювілею та, навіть, у буденні дні. Вишиті речі можна з легкістю комбінувати з іншими речами гардеробу: вони будуть однаково добре виглядати як із джинсами, так і з класичними діловими костюмами.

Причина п'ята. Зручний та комфортний одяг

Традиційний крій вишитого одягу – довільний, тому такі речі не стискають та не обмежують рухів. А тканини для пошиву – найчастіше льон та бавовна, які добре пропускають повітря.

Хоча сьогодні вишиті речі давно вийшли за межі строгих традиційних правил, та Ви завжди можете замовити у дизайнерів зручну для себе модель.

Причина шоста. Індивідуальний образ

Сучасні вишиванки дещо видозмінились: дизайнери виконують їх як різні елементи гардеробу:

- сукні
- футболки
- туніки
- блузки
- та навіть пальта

Сама вишивка теж дозволяє враховувати модні тенденції, тому Ви можете із впевненістю купити для себе вишитий одяг, який пошиють по індивідуальному замовленню. Це дозволить вигідно проявити свою індивідуальність.

Причина сьома. Актуальність у будь-який час

Купивши вишиванку, Ви можете не перейматись, що вона «вийде» з моди за декілька років. Культуру та історію не змінити, як і український національний одяг – він буде актуальним завжди!

Цитати відомих людей про вишиванки:

«Хтось дістає її, дивом вцілілу, із шафи у зруйнованому будинку. А хтось втратив разом із домом. Хтось шукає її в іншій країні, куди вигнала війна. Хтось одягне її в рідному місті, де нарешті немає обстрілів. Хтось – в окупації, ризикуючи життям. А хтось зробить це взагалі вперше, бо вперше відчув таку потребу. Цей день українці відзначають багато років, але війна наповнила його новим щемливим змістом. Можливо, вперше ми так гостро відчуваємо сенс відомого вислову про «вишитий код нації». Вперше це стало настільки особистим і гострим. Вперше це про наші страшні втрати й про обов'язкову перемогу над ворогом і горем»

Олена Зеленська

«Зараз всі ми з вами символічно вишиваємо «сорочку» для нащадків, українських дітей і наступних поколінь українців. Якою вийде та «вишиванка»: на якому полотні, якими квітами-сльозами, візерунками-історіями, барвами-настроями та нитками-спогадами вона буде прикрашена – залежить від кожного з нас.

Нехай в День вишиванки цей унікальний, особливий символ українців єднає нас усіх задля перемоги, такої довгоочікуваної та омріяної, вистражданої та справедливої !

Нехай наша вишиванка назавжди закарбує прагнення волі і незалежності, мужність і героїзм, віру і надію, милосердя і взаємодопомогу, які нині, під час війни, так щедро демонструє наш український народ, дивуючи і захоплюючи цим весь світ».

Митрополит Епіфаній

«У мене багато вишиванок і вишитих речей. Одні - абсолютно вжиткові сучасні вишиванки, які я одягаю без приводів, просто під настрій, а є справжні раритети - вишивані сорочки, привезені з різних регіонів України етнографами. Я їх бережу, милуюся ними, майже не одягаю, розуміючи, що це музейні експонати»

Анжеліка Рудницька, співачка, художниця: «Вишиванка – це любов»

«Вишиванка – код української нації. Безцінний спадок українців. Маю їх точно більше, як пальців на руках. Кожна з них дорога серцю і душі. Вже за тиждень дістаю зі скрині й одягаю по черзі. У кожній вишиванки своя історія. Одну з них вишила сама. Це не просто одяг – це наша доля на полотні».

Людмила Чечель, журналістка, радіоведуча: Вишиванка – наша доля на полотні

«Сорочка – не лише частина нашого гардеробу, а певна закодована сукупність сорока божественних енергій, що творять довершену та гармонійну долю людини... Готова сорочка стає наче живою істотою, яка творить довкола себе особливий енергетичний контур, особливу ауру, що має гармонізуватися із тілом людини».

Марія Чумарна, письменниця, дослідниця народної творчості, автор книжок «Код української вишивки», «Вишивання долі», «Тайнопис вишивки».

Привітали зі святом українців і країни-партнери:

«18 травня ми одягаємо вишиванку, щоб святкувати солідарність, єдність та дружбу з нашими українськими друзями. Сьогодні, як ніколи, Вишиванка символізує мужність, свободу та силу України. З Днем вишиванки!» – **зазначили в посольстві Литви.**

Мені здається, що під час російського вторгнення, яке так чітко націлено проти культури та історії, а також проти території та народу України, День Вишиванки стає ще важливішим для святкування. Ось і я святкую його в улюбленій вишиванці. Слава Україні.

Мелінда Сіммонс, Надзвичайний і Повноважний посол Великої Британії

Посол Євросоюзу в Україні Матті Маасікас також звернув увагу на особливий символізм свята. Цікаво, що у своєму привітанні він порівняв протистояння українців та росіян із битвою гобітів та орків у «Володарі кілець». «Відважним гобітам Толкієна Більбо та Фродо допоміг мітрил – кольчуга зі старовинної тканини з вплетеною в неї історією. Вишиванка – це український мітрил», – сказав посол.

Використана література

Бебешко Л. Українська вишиванка : мальовничі узори, мотиви, схеми крою / Л. Бебешко. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. – 127 с.

Чумарна М. Тайнопис вишивки / М. Чумарна. – Львів : Апріорі, 2018. – 96 с.

Батіщева В. Вишиванка – символ українського народу / В. Батіщева // Безпека життєдіяльності. – 2022. – № 5. – С. 3.

Вишиванка – поема життя // Шкільний світ. – 2019. – № 16. – С. 20-31.

Вовкодав Ю. Таємниці української вишиванки / Ю. Вовкодав // Дзеркало тижня. – 2019. – 18 трав. – С. 10.

Осіпенко Н. «Як неділя, то й сорочка біла!» (історія відтворення вишиваної сорочки за традиціями Східного Поділля) / Н. Осіпенко // Українська родина. – 2020. – № 2-3. – С. 3-8.

Сєдова О. Українські орнаменти / О. Сєдова // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2016. – трав. (№ 10). – С. 19-20.

Сташко Ж. 8 цікавинок про українські вишиванки / Ж. Сташко // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2018. – трав. (№ 9). – С. 3.

Федченко А. Всесвітньому дню вишиванки – 15 років. Від студентської акції до 100 країн / А. Федченко // Українська культура. – 2021. – № 2-4. – С. 7-11.

Електронні ресурси

7 причин носити вишитий блог : українська вишиванка [Електронний ресурс] // Ноуга : [блог]. – Електрон. текст. дані. – Львів, [б. в.]. – Режим доступу: <https://hojra.com.ua/porady/styl-gojra-3/> (дата звернення: 12.04.2023). – Назва з екрана.

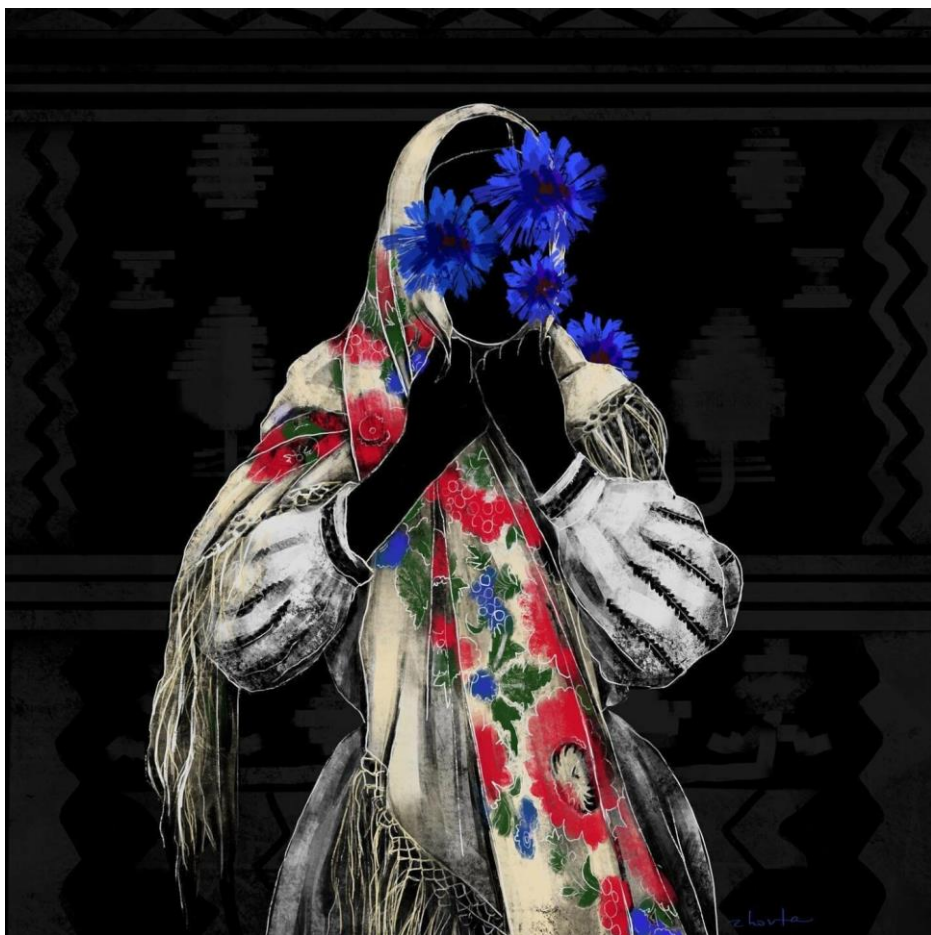
Вишиванка як унікальний код твого краю від луганська до Львова – особливості вишиванок кожного регіону [Електронний ресурс] // Український центр культурних досліджень : [сайт]. – Електрон. текст .дані. – Київ, 2019. – Режим доступу: <https://uccs.org.ua/novyny/vyshyvanka-ia-k-unikalnyj-kod-tvoho-kraiu-vid-luhanska-do-lvova-osoblyvosti-vyshyvanok-kozhnoho-rehionu/> (дата звернення: 13.04.2023). – Назва з екрана.

Подільська С. Вишиванка є символом нескореності, сучасною зброєю та нерозривним зв'язком поколінь [Електронний ресурс] / С. Подольська // Армія

inform : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2020/05/21/vyshyvanka-ye-symvolom-neskorenosti-suchasnoyu-zbroyeu-ta-nerozryvnym-zvyazkom-pokolin/> (дата звернення: 14.03.2023). – Назва з екрана.

Українська вишиванка: історія, символіка та особливості – від Карпат до Донбасу [Електронний ресурс] // Дивогляд : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м.: б. в.]. – Режим доступу: <https://www.5.ua/dv/life/215095> (дата звернення 5.04.2023). – Назва з екрана.

Художниця Катерина Жовта. Митці в обороні України [Електронний ресурс] // insiderinfo : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Б. м.], 2022. – Режим доступу: <https://www.insiderinfo.com.ua/hudozhnyczya-kateryna-zhovta-mytchi-v-oboroni-ukrayiny/> (дата звернення: 7.04.2023). – Назва з екрана.

Бібліографічний посібник

Маршрути шиття

До Всесвітнього дня вишиванки

Бібліографічний покажчик

Укладач:

Ольга Пошибайло

Редактор
Комп'ютерний набір
Комп'ютерна верстка
Відповідальна за випуск

Н. Фенько
О. Пошибайло
О. Якубовський
С. Сичова

Підписано до друку 24. 04.2023 44 стор. Тираж 3 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава, вул. Олеся Гончара, 25 а
[http:// libgonchar.org](http://libgonchar.org) E-mail: pobugonchara@ukr.net